

Regulacje prawne w zakresie inwazyjnych gatunków obcych

Karolina Mazurska, Ewa Pisarczyk
Departament Ochrony Przyrody GDOŚ

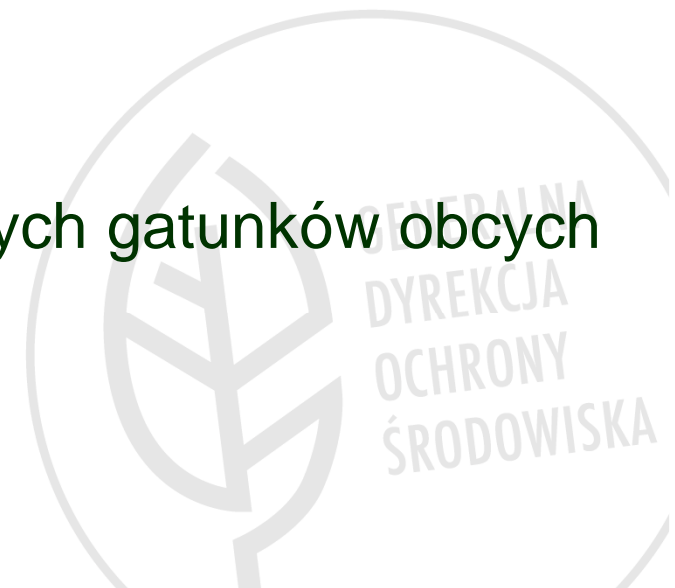
GENERALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA

www.gdos.gov.pl

Warszawa, 7 września 2012 r.

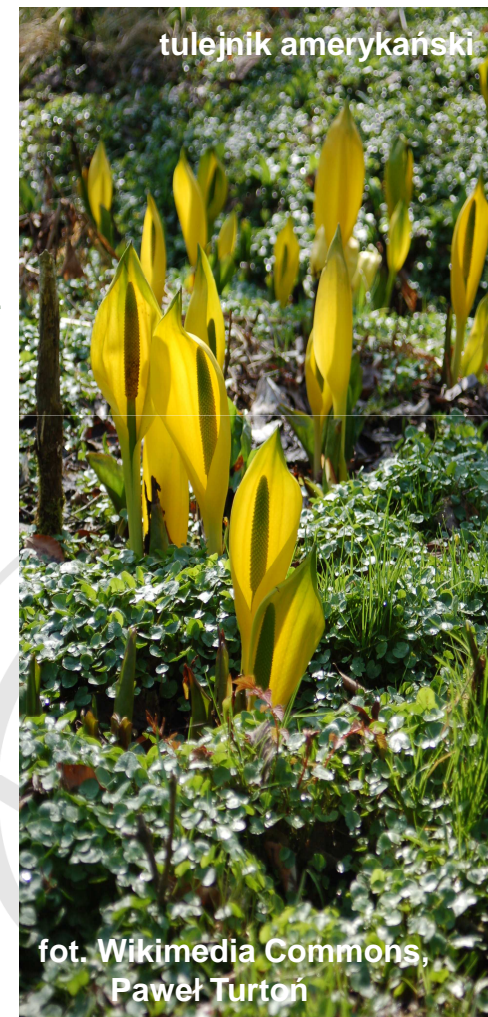
Zakres prezentacji:

- 1) Prace Komisji Europejskiej
- 2) Obowiązujące prawo krajowe
 - ustawa o ochronie przyrody
 - rozporządzenie dotyczące inwazyjnych gatunków obcych
- 3) Zmiany w przepisach

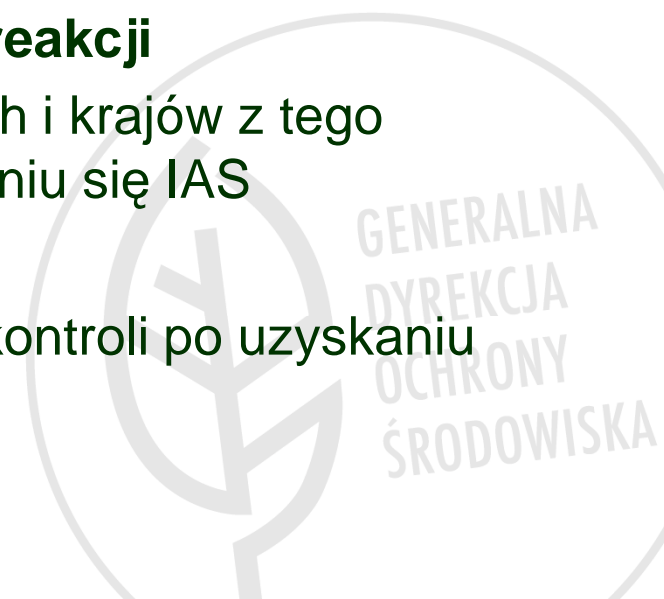
Nowy instrument prawny dotyczący inwazyjnych gatunków obcych

- KE przedstawi propozycję w **2012 r.**
- rozporządzenie lub dyrektywa
- kompleksowe rozwiązania – trójstopniowe podejście do rozwiązania problemu inwazyjnych gatunków obcych: zapobieganie, wczesne wykrywanie i eliminowanie oraz kontrola i ograniczanie rozprzestrzeniania
- do propozycji prawdopodobnie zostanie dołączona wstępna lista gatunków inwazyjnych o znaczeniu dla UE

Elementy przyszłego instrumentu prawnego

- **zakaz handlu**
zakaz dla gatunków o znaczeniu dla UE; wszystkimi środkami (m.in.: internet); klasyfikacja na podstawie analizy ryzyka
- **zakaz wprowadzania do środowiska**
problem zdefiniowania „wprowadzania” w przypadku roślin
- **kontrola dróg rozprzestrzeniania się**
np.: biologiczna ochrona roślin, rośliny energetyczne, wody balastowe
- **system wczesnego ostrzegania i szybkiej reakcji**
obowiązek informowania krajów sąsiadujących i krajów z tego samego regionu biogeograficznego o pojawieniu się IAS
- **usuwanie lub kontrola gatunków**
obowiązek usunięcia IAS, bądź ewentualnie kontroli po uzyskaniu akceptacji na poziomie UE

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody

(Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220, z późn. zm.)

- **Gatunek obcy** - gatunek występujący **poza swoim naturalnym zasięgiem** w postaci osobników lub zdolnych do przeżycia: gamet, zarodników, nasion, jaj lub części osobników, dzięki którym mogą one rozmnażać się (art. 5 pkt 1c ustawy o ochronie przyrody)
- **Zabrania się wprowadzania do środowiska przyrodniczego** oraz przemieszczania w tym środowisku roślin, zwierząt lub grzybów **gatunków obcych** (art. 120 ust. 1 ww. ustawy)
- Zakazu, z wyjątkiem gatunków, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić gatunkom rodzimym lub siedliskom przyrodniczym (*rozporządzenie*), **nie stosuje się do roślin gatunków obcych** (art. 120 ust. 4 ww. ustawy):
 - 1) przy zakładaniu i utrzymywaniu **terenów zieleni** oraz zakładaniu i utrzymywaniu **zadrzewień** poza lasami i obszarami objętymi formami ochrony przyrody;
 - 2) wykorzystywanych w ramach racjonalnej gospodarki leśnej i rolnej

Tereny zieleni

tereny wraz z infrastrukturą techniczną i budynkami funkcjonalnie z nimi związanymi, pokryte roślinnością, znajdujące się w granicach wsi o zwartej zabudowie lub miast, pełniące funkcje estetyczne, rekreacyjne, zdrowotne lub osłonowe, a w szczególności parki, zieleńce, promenady, bulwary, ogrody botaniczne, zoologiczne, jordanowskie i zabytkowe oraz cmentarze, a także zieleń towarzyszącą ulicom, placom, zabytkowym fortyfikacjom, budynkom, składowiskom, lotniskom oraz obiektom kolejowym i przemysłowym (art. 5 pkt 21 ustawy o ochronie przyrody)

Zadrzewienia

drzewa i krzewy w granicach pasa drogowego, pojedyncze drzewa lub krzewy albo ich skupiska niebędące lasem w rozumieniu art. 3 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2005 r. Nr 45, poz. 435, z późn. zm.), wraz z terenem, na którym występują, i pozostałymi składnikami szaty roślinnej tego terenu, spełniające cele ochronne, produkcyjne lub społeczno-kulturowe (art. 5 pkt 27 ustawy o ochronie przyrody)

Przepisy krajowe c.d.

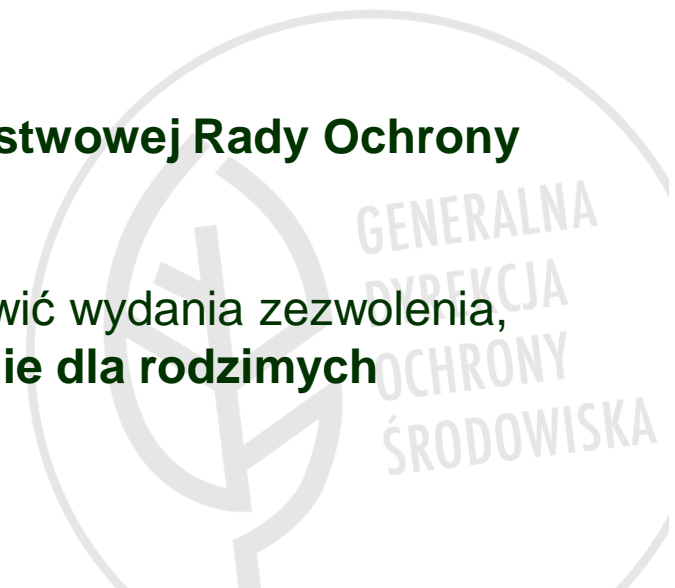
Zezwolenia Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska wymaga:

- **srowadzenie do kraju,**
- **przechowywanie,**
- **prowadzenie hodowli,**
- **rozmnażanie,**
- **sprzedaż na terenie kraju**

roślin i zwierząt gatunków obcych, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić rodzimym gatunkom lub siedliskom przyrodniczym = *wymienionych w rozporządzeniu*

Zezwolenie wydawane jest po zasięgnięciu opinii **Państwowej Rady Ochrony Przyrody**

Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska może odmówić wydania zezwolenia, m.in. jeżeli wnioskowana czynność **stwarza zagrożenie dla rodzimych gatunków lub siedlisk przyrodniczych**

Przepisy krajowe c.d.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2011 r. w sprawie listy roślin i zwierząt gatunków obcych, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić gatunkom rodzimym lub siedliskom przyrodniczym (Dz. U. Nr 210, poz. 1260)

- wejście w życie w dniu 5 kwietnia 2012 r.

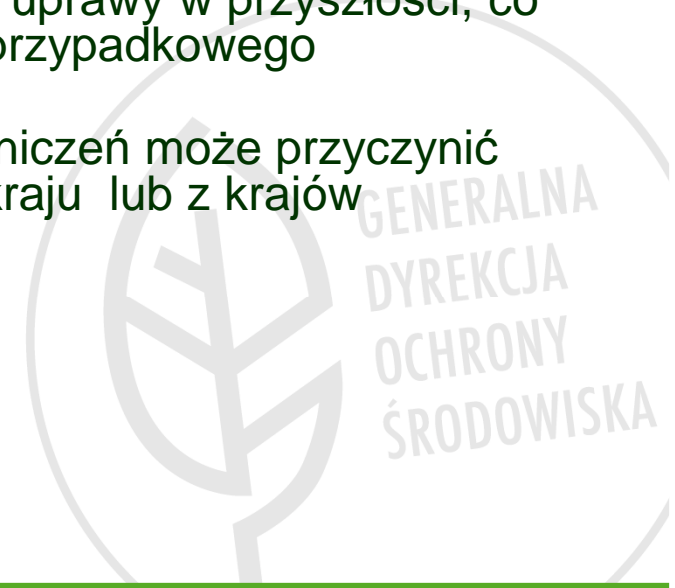
Lista gatunków obcych, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego **powodują lub mogą powodować zagrożenie dla rodzimych gatunków lub siedlisk przyrodniczych**

Lista uwzględnia:

- gatunki, które są **hodowane lub uprawiane** w Polsce w chwili obecnej lub istnieje bardzo duże prawdopodobieństwo hodowli lub uprawy w przyszłości, co może generować niebezpieczeństwo celowego bądź przypadkowego uwolnienia okazów do środowiska przyrodniczego
- gatunki, w stosunku do których wprowadzenie ograniczeń może przyczynić się do **zahamowania rozprzestrzeniania** na terenie kraju lub z krajów sąsiednich

Na liście figuruje:

- **16** gatunków roślin
- **36** gatunków zwierząt

	ROŚLINY	POLYPODIOPSIDA
1	azolla drobna (azolla karolińska) (1)	<i>Azolla filiculoides</i>
2	moczarka delikatna	<i>Elodea nuttallii</i>
3	xx	<i>Spartina anglica</i>
4	barszcz Mantegazziego (barszcz kaukaski) (1)	<i>Heracleum mantegazzianum</i>
5	barszcz Sosnowskiego (1)	<i>Heracleum sosnowskyi</i>
6	bożodrzew gruczołowaty (ajlant gruczołkowaty) (1)	<i>Ailanthus altissima</i>
7	grubosz Helmsa	<i>Crassula helmsii</i>
8	kolcolist zachodni (1)	<i>Ulex europaeus</i>
9	kolczurka klapowana (1)	<i>Echinocystis lobata</i>
10	niecierpek gruczołowaty (1)	<i>Impatiens glandulifera</i>
11	niecierpek pomarańczowy (1)	<i>Impatiens capensis</i>
12	rdestowiec czeski (rdestowiec pośredni) (1)	<i>Reynoutria x bohémica</i>
13	rdestowiec japoński (rdestowiec ostrokończysty) (1)	<i>Reynoutria japonica</i>
14	rdestowiec sachaliński (1)	<i>Reynoutria sachalinensis</i>
15	trojeść amerykańska (1)	<i>Asclepias syriaca</i>
16	tulejnik amerykański	<i>Lysichiton americanus</i>

1) Nie dotyczy dalszego przetrzymywania, bez zmiany lokalizacji, okazów przetrzymywanych w dniu wejścia w życie rozporządzenia

kolczurka klapowana *Echinocystis lobata*

fot. Wikimedia Commons, Aung

fot. Wikimedia Commons, Aung

GENERALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA

www.gdos.gov.pl

kolczurka klapowana *Echinocystis lobata*

- pochodzi ze wschodniej i środkowej części Ameryki Północnej
- sprowadzona do Europy na przełomie XIX i XX w., w Polsce pierwsze stwierdzenie – 1937 r.
- jednoroczne pnącze z rodziny dyniowatych
- roślina ozdobna i okrywowa
- występuje na terenie całego kraju, przede wszystkim w południowej i południowo-wschodniej Polsce
- rośnie w bezpośrednim sąsiedztwie upraw: w okolicy ogrodów, ogródków działkowych, cmentarzy, wysypisk śmieci, na przydrożach i przyłociach
- z siedlisk antropogenicznych przedostała się do dolin rzecznych
- mechanizm wpływu: konkurencja, wpływa na gatunki roślin w dolinach rzecznych
- ma dużą łatwość rozprzestrzeniania się: nasiona i owoce są przenoszone przez wodę, wysychające owoce i fragmenty pędów przenosi wiatr
- gatunek wnikający do zbiorowisk roślinnych rozwijających się na siedliskach antropogenicznych, zbiorowisk seminaturalnych oraz zbiorowisk o charakterze naturalnym

rdestowce:
japoński *Reynoutria japonica*,
sachaliński *R. sachalinensis*,
czeski *R. x bohemica*

rdestowiec japoński (r. ostrokończysty)

Reynoutria japonica

- pochodzi ze wschodniej Azji (Chiny, Japonia, Korea)
- sprowadzony do Europy w latach 20 XIX w., w Polsce pojawił się w II połowie XIX w.
- bylina o drewniejących pędach, z rodziny rdestowatych
- roślina ozdobna
- występuje w całej Polsce, najobficiej na południu, w górach – po regiel dolny
- rośnie w otoczeniu ogrodów, ogródków działkowych, na nieużytkach, cmentarzach, terenach kolejowych, przemysłowych, na poboczach dróg, brzegach rzek, skrajach lasów, etc.
- mechanizm wpływu: konkurencja, wpływa na gatunki roślin w lasach łągowych
- intensywnie rozmnaża się za pośrednictwem kłaczy, rośnie bardzo szybko i łatwo odnawia się, gdy pędy są ścinane; jest jednym z najtrudniejszych do wytępienia gatunków obcych

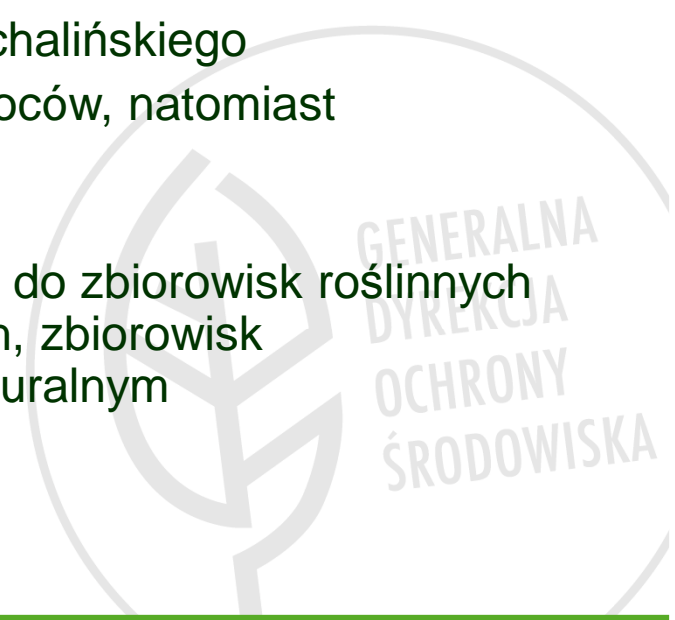

rdestowiec sachaliński *Reynoutria sachalinensis*

- pochodzi ze wschodniej Azji (Kuryle, Sachalin, Honsiu, Hokkaido)
- sprowadzony w II połowie XIX w., w Polsce pojawił się w 1910 r.,
- występuje w całej Polsce, jest mniej pospolity niż r. japoński
- od r. japońskiego różni się większymi liśćmi o wyraźnie sercowatej nasadzie

rdestowiec czeski (r. pośredni) *Reynoutria x bohemica*

- mieszaniec rdestowca japońskiego i rdestowca sachalińskiego
- w Europie r. japoński i r. sachaliński nie wydają owoców, natomiast rdestowiec pośredni – wydaje
- wszystkie 3 gatunki rdestowca – gatunki wnikające do zbiorowisk roślinnych rozwijających się na siedliskach antropogenicznych, zbiorowisk seminaturalnych oraz zbiorowisk o charakterze naturalnym

niecierpek gruczołowy *Impatiens glandulifera*

fot. Wikimedia Commons, GeographBot

fot. Wikimedia Commons, Lestat

GENERALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA

www.gdos.gov.pl

niecierpek gruczołowy *Impatiens glandulifera*

- pochodzi ze wschodniej Azji (Himalaje, tam występuje na wysokości 1800 – 3000 m n.p.m., w lasach i zaroślach nad strumieniami)
- sprowadzony do Europy w 1839 r., w Polsce pojawił się w 1890 r. na Dolnym Śląsku
- roślina jednoroczna z rodziny niecierpkowatych
- roślina ozdobna
- występuje w całej Polsce
- rośnie na przydrożach, wokół ogrodów, ogródków działkowych, klombów
- zadomowił się w dolinach rzek, na obrzeżach wilgotnych lasów, zwłaszcza olsów i łągów
- mechanizm wpływu: konkurencja, wpływa na gatunki roślin nadrzecznych
- rozsiewanie odbywa się dzięki własnym mechanizmom (wystrzeliwanie nasion), nasiona są także przenoszone przez wiatr, zwierzęta i wodę
- gatunek wnikający do zbiorowisk roślinnych rozwijających się na siedliskach antropogenicznych, zbiorowisk seminaturalnych oraz zbiorowisk o charakterze naturalnym

Zmiany w przepisach krajowych

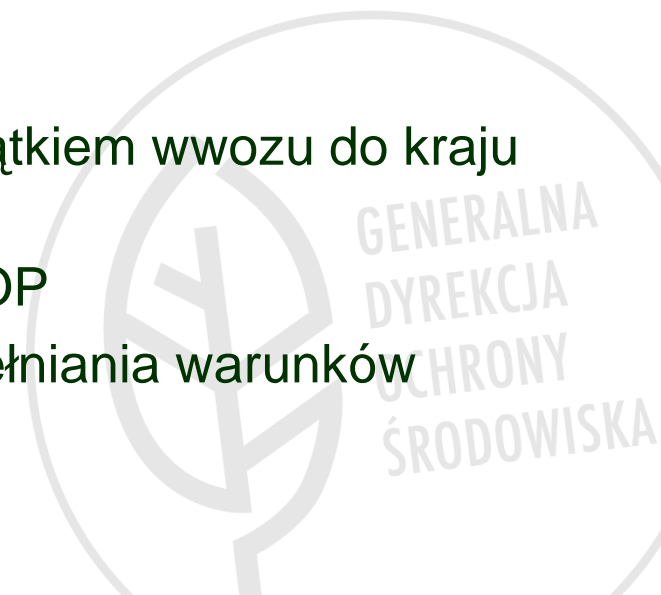
Ustawa z dnia 13 lipca 2012 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw

(Dz. U. z 2012 r., poz. 985)

- data ogłoszenia: 31 sierpnia 2012 r.
- data wejścia w życie: **1 października 2012 r.**

zmiany w art. 120:

- decyzje będą wydawane przez RDOŚ, z wyjątkiem wwozu do kraju (w dalszym ciągu GDOŚ)
- zniesienie obowiązku uzyskiwania opinii PROP
- GDOŚ i RDOŚ mogą dokonywać kontroli spełniania warunków określonych w wydanych zezwoleniach

A close-up photograph of a plant with vibrant green, serrated leaves and bright orange flowers. The flowers have a distinct shape with a darker orange or red center. The background is a soft-focus green, suggesting a natural outdoor setting.

niecierpek pomarańczowy

Dziękuję za uwagę!

fot. Wikimedia Commons, Ram-Man